

Interpelacja nr 14219

do ministra aktywów państwowych

w sprawie dramatycznej sytuacji środowiskowej i zdrowotnej mieszkańców Radlina, Pszowa i Rydułtów związanej z płonącymi hałdami pogórnictwami oraz konieczności pilnych działań nadzorczych i legislacyjnych

Zgłaszający: Michał Woś

Data wpływu: 12-12-2025

Szanowny Panie Premierze,

mieszkańcy Radlina, Pszowa i Rydułtów od wielu lat żyją w bezpośrednim sąsiedztwie hałd pogórnictw, które – według relacji mieszkańców, danych środowiskowych oraz opinii ekspertów – stanowią realne i długotrwałe zagrożenie dla zdrowia, bezpieczeństwa i jakości życia tysięcy osób.

W Radlinie chodzi o hałdę przy kopalni Marcel, w Pszowie o hałdę Wrzosa. We wszystkich tych lokalizacjach mamy do czynienia z obiektami, które ulegają długotrwałemu zapożarowaniu, emitują pyły i gazy zawierające substancje toksyczne, w tym metale ciężkie, a prowadzone od lat działania rekultywacyjne nie doprowadziły do trwałego wygaszenia pożarów ani pełnej stabilizacji środowiskowej.

W Radlinie i w Pszowie prace rekultywacyjne prowadzi ten sam wykonawca, wyłoniony w procedurach przetargowych. Doniesienia o brakach w skutecznym nadzorze, kontroli technologii oraz ochronie interesu mieszkańców rodzą pytania o systemowy charakter problemu w skali całego regionu.

Z dostępnych informacji wynika również, że z hałd pozyskiwane jest kruszywo powstające w wyniku spalania materiału pogórnictwa („przypalony tupek”), które następnie trafia do obrotu gospodarczego. Pojawiają się wątpliwości, czy obecny model ekonomiczny nie powoduje, że utrzymywanie hałd w stanie spalania jest dla uczestników procesu bardziej opłacalne niż ich skuteczne ugaszenie, co pozostaje w oczywistej sprzeczności z interesem mieszkańców oraz zasadami ochrony środowiska.

Niepokój budzi także sygnał, że umowy zawarte pomiędzy Polską Grupą Górniczą a wykonawcami prac rekultywacyjnych, w szczególności firmą Barosz-Gwimet, mogą zawierać niekorzystne dla spółki Skarbu Państwa zapisy – w praktyce ograniczające możliwość wypowiedzenia lub istotnej zmiany warunków współpracy. Może to prowadzić do sytuacji, w której PGG ponosi odpowiedzialność środowiskową, społeczną i wizerunkową, nie dysponując skutecznymi narzędziami nadzoru nad wykonawcą.

Skala problemu oraz bezradność lokalnych społeczności zostały szeroko opisane w materiale dziennikarskim opublikowanym na portalu Onet, który przedstawił relacje mieszkańców Radlina, Pszowa i Rydułtów, opinie lekarzy oraz naukowców, a także dane dotyczące ponadnormatywnych stężeń zanieczyszczeń i potencjalnych skutków zdrowotnych.

W związku z powyższym zwracam się do Pana Premiera z następującymi pytaniami:

1. Jakie działania podjął lub planuje podjąć prezes Rady Ministrów w celu pilnego ograniczenia zagrożeń środowiskowych i zdrowotnych wynikających z funkcjonowania hałd pogórnictw w Radlinie, Pszowie i Rydułtowach?

2. Czy rząd posiada aktualne, kompleksowe analizy wpływu hałd w Radlinie, Pszowie i Rydułtowach na zdrowie mieszkańców, w szczególności w zakresie ekspozycji na pyły PM10 i PM2,5, benzo(a)piren oraz metale ciężkie (ołów, kadm, rtęć, arsen)? Jeśli nie – czy i kiedy takie analizy zostaną przeprowadzone?
3. Czy przeprowadzono lub planuje się przeprowadzenie niezależnych badań epidemiologicznych dotyczących zwiększonej zapadalności na choroby nowotworowe, choroby tarczycy, układu oddechowego i krążenia w Radlinie, Pszowie i Rydułtowach?
4. Czy prezes Rady Ministrów polecił lub planuje polecić przeprowadzenie kontroli w Polskiej Grupie Górniczej w zakresie nadzoru nad rekultywacją hałd w Radlinie, Pszowie i Rydułtowach oraz realizacji umów z wykonawcami?
5. Jaka była wysokość przychodów i zysków PGG uzyskanych w ostatnich 10 latach z tytułu sprzedaży kruszywa pozyskiwanego z hałd w Radlinie, Pszowie i Rydułtowach? Proszę o dane roczne.
6. Czy rząd analizował, czy obecny model finansowy rekultywacji oraz sposób rozliczania wykonawców nie tworzą bodźców ekonomicznych sprzyjających utrzymywaniu zapożarowania hałd zamiast ich skutecznego wygaszania?
7. Czy planowane są zmiany legislacyjne eliminujące możliwość czerpania zysków z eksploatacji płonących hałd do czasu ich pełnej stabilizacji termicznej i środowiskowej?
8. Czy prezes Rady Ministrów posiada wiedzę na temat treści umów zawartych pomiędzy Polską Grupą Górniczą a firmą Barosz-Gwimet dotyczących hałd w Radlinie i Pszowie, a także analogicznych umów dotyczących hałd w Rydułtowach?
9. Czy przeprowadzono analizę, czy zapisy tych umów nie prowadzą do sytuacji, w której PGG pozostaje faktycznie „zakładnikiem” wykonawców prac rekultywacyjnych?
10. Jeżeli taka analiza została wykonana – jakie są jej wnioski? Jeżeli nie – czy i kiedy zostanie przeprowadzony audyt prawny i ekonomiczny tych umów?
11. Czy obecny stan prawny umożliwia wstrzymanie prac lub zmianę technologii rekultywacji, w sytuacji gdy działania wykonawcy powodują pogorszenie stanu środowiska lub zagrożenie dla zdrowia ludzi?
12. Czy rząd planuje zmiany przepisów umożliwiające skuteczniejszą interwencję organów państwa wobec hałd formalnie funkcjonujących jako składowiska odpadów, a faktycznie stanowiących obiekty o wysokim ryzyku środowiskowym?
13. Czy rząd zamierza wesprzeć projekt badawczy „Mistral” lub inne inicjatywy naukowe badające wpływ hałd na zdrowie mieszkańców Radlina, Pszowa i Rydułtów?
14. Czy w ramach projektu „Mistral” lub innych badań planowane jest przeprowadzenie analiz biologicznych mieszkańców, w tym badań zawartości metali ciężkich w ich organizmach, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży?
15. Czy rząd przewiduje uruchomienie programów profilaktycznych, diagnostycznych lub ostonowych dla mieszkańców Radlina, Pszowa i Rydułtów w przypadku potwierdzenia podwyższonej ekspozycji na substancje toksyczne?
16. Czy planowane jest zwiększenie liczby punktów pomiarowych jakości powietrza w bezpośrednim sąsiedztwie hałd w Radlinie, Pszowie i Rydułtowach?

17. Czy prezes Rady Ministrów planuje podjęcie inicjatywy legislacyjnej mającej na celu zmianę przepisów ustawowych w taki sposób, aby możliwe było uchylenie, cofnięcie lub czasowe ograniczenie obowiązywania decyzji administracyjnych wydanych przez marszałków województw w sprawach dotyczących hałd pogórnich, w sytuacji gdy decyzje te – z uwagi na brak odpowiednich zapisów ustawowych – mają charakter bezterminowy i obecnie, jak wskazują władze lokalne, nie mogą zostać zmienione nawet w przypadku narastającego zagrożenia dla zdrowia ludzi i środowiska?
18. Czy rząd dysponuje danymi potwierdzającymi lub wykluczającymi związek między płonącymi hałdami a statystycznie najwyższą w Polsce liczbą dziecięcych guzów mózgu w regionie rybnickim?
19. Czy rząd zamierza uzupełnić lub skorygować podstawy prawne regulujące rekultywację hałd oraz wydobywanie kruszywa tak, aby wykluczyć sytuację, w której obiekt formalnie traktowany jest jako „zwykłe składowisko odpadów komunalnych”, podczas gdy faktycznie jest hałdą odpadów wydobywczych?
20. Czy trwają prace legislacyjne mające na celu umożliwienie uchylenia lub rewizji decyzji administracyjnych wydawanych bezterminowo – takich jak decyzja Marszałka Województwa Śląskiego z 2014 r. – które obecnie blokują działania naprawcze?
21. Czy rząd analizował konflikt interesów, w którym PGG jako właściciel terenu pobiera prowizję od każdej tony pozyskanego kruszywa, a jednocześnie odpowiada za nadzór nad rekultywacją? Czy możliwe jest, że model finansowy w praktyce zniechęca do ugaszenia hałdy?
22. Czy któraś ze spółek Skarbu Państwa lub podmiotów współpracujących z rządem analizowała możliwość ugaszenia hałdy w Radlinie metodami sprawdzonymi w innych lokalizacjach – np. wtłaczaniem ciepłego CO₂, jak w Łaziskach Górnych? Jeśli tak – jakie są wyniki tych analiz?
23. Czy rząd zamierza wesprzeć mieszkańców Radlina w zakresie zapewnienia dodatkowych punktów pomiaru jakości powietrza po zachodniej stronie hałdy, gdzie – jak wskazują mieszkańcy – zapylenie jest największe, a czujników obecnie brakuje?
24. Czy rząd analizuje możliwość utworzenia specjalnego programu rekompensat lub pomocy dla mieszkańców żyjących w bezpośrednim sąsiedztwie płonących hałd, mimo że PGG – jako podmiot objęty pomocą publiczną – nie może obecnie wypłacać odszkodowań?
25. Czy rząd rozważa zamrożenie lub czasowe wstrzymanie wydobywania kruszywa z hałdy do czasu pełnej weryfikacji bezpieczeństwa procesu rekultywacji i ustalenia, czy pozyskiwanie surowca nie pogłębia zapożarowania?
26. Czy rząd planuje stworzyć ogólnopolski rejestr płonących hałd obejmujący monitoring termiczny, geologiczny i środowiskowy oraz obowiązek corocznego raportowania ich stanu?

Z poważaniem

Michał Woś